

GENEROLO JONO ŽEMAIČIO
LIETUVOS KARO AKADEMIJA

**BE REIKALO NEPAKELK,
BE GARBĖS NENULEISK:**

pirmojo karininko laipsnio
suteikimo ceremonijos tradicijos

GENEROLO JONO ŽEMAIČIO
LIETUVOS KARO AKADEMIJA

**BE REIKALO NEPAKELK,
BE GARBĖS NENULEISK:**
pirmojo karininko laipsnio
suteikimo ceremonijos tradicijos

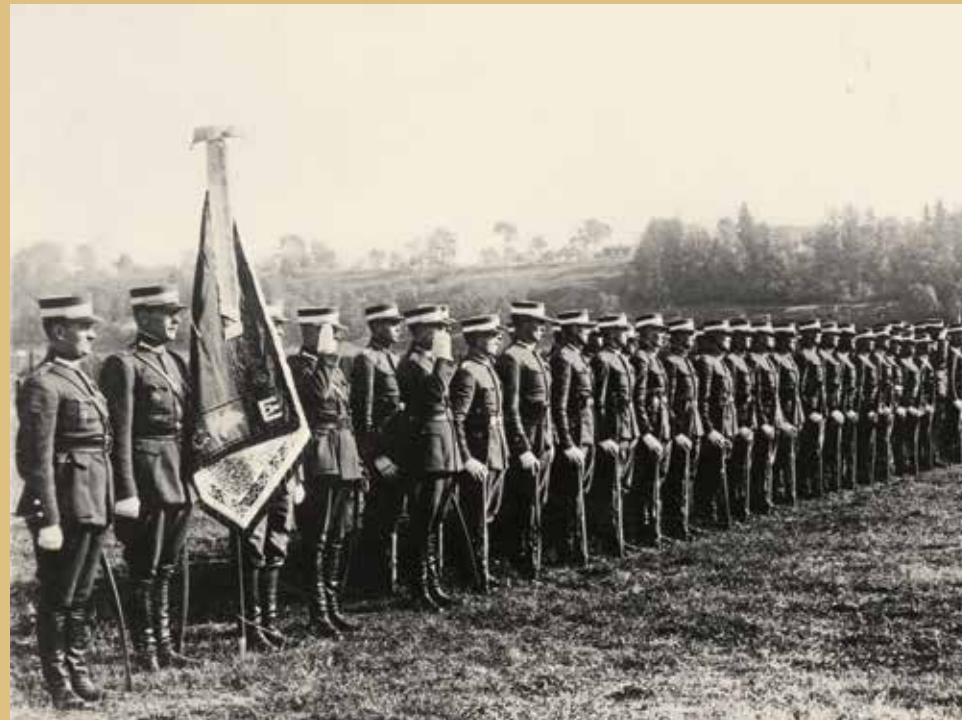
VILNIUS
2021

Įvairių valstybių karo mokyklos ir akademijos viena nuo kitos skiriasi ne tik auklėtinių uniformomis, bet ir nusistovėjusiomis, dažniausiai tik jų kariuomenės būdingomis tradicijomis. Net ir toje pačioje valstybėje skirtingos karo mokyklos dažnai puoselėja savitas tradicijas, kurios ją išskiria iš kitų karinių ugdymo įstaigų.

Lietuvos karo mokykloje 1919–1940 m. gyvavusios tradicijos akivaizdžiai turėjo auklėjamąją reikšmę būsimų Lietuvos kariuomenės karininkų ugdymui, todėl jos buvo kuriamos tiek vadovybės, tiek kariūnų iniciatyva. Tai galima pasakyti ir apie baigusią Karo mokyklą kariūnų pakėlimo į karininkus ir karininko priesaikos davimo tradiciją, kuri formavosi gana ilgai, kol tapo SAVITA, TIK LIETUVAI BŪDINGA, PIRMOJO KARININKO LAIPSNIO SUTEIKIMO ABSOLVENTAMS CEREMONIJA.

Lietuvos karo mokykla buvo įkurta pačioje Lietuvos kariuomenės formavimo pradžioje – 1919 m. sausio 15 d. Lietuvos Vyriausybė paskelbė apie Karo mokyklos įsteigimą. Sausio 25 d. karininkas Jonas Galvydis-Bykauskas buvo paskirtas jos viršininku.

Kariūnai rikiuotėje
Lietuvos karo akademijos (toliau – LKA) muziejus

PIRMŲJŲ KARO MOKYKLOS LAIDŲ ABSOLVENTŲ IŠLEISTUVĖS

Karo mokyklos I–IV laidos buvo rengiamos pagal sutrumpintą karo meto karininkų mokymo programą, jų mokymo trukmė tiesiogiai priklausė nuo padėties fronte. Todėl nenuostabu, kad ir karo meto karininkų išleistuvių išsilavinimas buvo itin paprastos ir praktiškos. Tai geriausiai atspindi pirmosios Karo mokyklos karininkų laidos išleistuvės, kurios pagal mokyklos viršininko įsakymą turėjo prasidėti 1919 m. liepos 6 d. 11 val. ir vykti pagal nustatytą programą:

- Šv. Mišios mokykloje, kurias turėjo laikyti Žemaičių vyskupijos (nuo 1929 m. – Kauno arkivyskupijos) atstovas.
- Įsakymo dėl paaukštinimo karūžais (jaunesniojo karininko laipsnis) skaitymas.
- Sveikinimai.
- Iškilmingi pusryčiai.

Trečiosios karo meto karininkų laidos išleistuvės irgi buvo kuklios. Išsilavinimas prasidėjo pamaldomis Kauno Įgulos bažnyčioje. Po to čia pat, prie bažnyčios, išsirikiavusiems Karo mokyklos kariūnams buvo perskaitytas Respublikos Prezidento pasirašytas pakėlimo į karininkus aktas, jie iškilmingai pražygiavo pro tuometį prezidentą Aleksandrą Stulginskį ir kariuomenės vadovybę – krašto apsaugos ministrą, einantį vyriausiojo kariuomenės vado pareigas, plk. lt. Konstantiną Žuką, kariuomenės vadą gen. Silvestrą Žukauską, kitus iškilmių dalyvius. Grįžę į Karo mokyklą jaunieji karininkai persirengė ir buvo nuvesti į valgyklą. Nebuvo ir jokios iškilmingos vakarienės ar kažko panašaus į pobūvį.

Panašios buvo ir ketvirtosios karo meto karininkų laidos išleistuvės, tik jos vyko Petro Vileišio aikštėje, kur, be Karo mokyklos, buvo išsirikiavę ir daugiau kariuomenės dalinių. Kadangi ši laida buvo viena gausiausių – ją baigė 209 absolventai, – pakėlimo į karininkus akto skaitymas gerokai užtruko, o po to vyko trumpas paradas. Vakare laukė vaišės, į kurias buvo pakviesti pulkų ir divizijų vadai, Generalinio štabo vadovybė.

APIBENDRINANT VISŲ KETURIŲ KARO METO KARININKŲ LAIDŲ IŠLEISTUVES GALIMA KONSTATUOTI, KAD JOS BUVO YPAČ PAPRASTOS IR KUKLIOS.

Karo mokyklos XVII kariūnų laidos išleistuvės.
Įsakymo skaitymas, 1935 m.
LKA muziejus

TAIKOS METO KARO MOKYKLOS ABSOLVENTŲ IŠLEISTUVIŲ TRADICIJOS

ESMINIS KARO MOKYKLOS
KARIŪNŲ IŠLEISTUVIŲ TRADICIJŲ
POKYTIS SUSIJĘS SU 1923 M.
SPALIO 22 D. IŠLEISTA PENKTAJĄ
IR KARTU PIRMĄJĄ TAIKOS
METO KARININKŲ LAIDA, KURIOS
ABSOLVENTAI JOJE MOKĖSI
DVEJUS METUS.

Būtent šios laidos išleistuvių iškilmės tapo tolesnės šios tradicinės šventės pagrindu. Penktosios karininkų laidos išleistuvių dieną 10 val. į Aukštojoje Panemunėje Karo mokyklos absolventų išleistuvių proga vykusias pamaldas atvyko prezidentas Aleksandras Stulginskis, krašto apsaugos ministras mjr. Balys Šližys, kariuomenės vadas gen. Silvestras Žukauskas ir kiti garbūs svečiai. Po pamaldų kariūnai su ginklais išsirikiavo prie bažnyčios. Čia buvo perskaitytas valstybės prezidento įsakymas dėl pirmojo karininko – leitenanto – laipsnio suteikimo. Po to ir jis pats pasveikino jaunuosius karininkus, linkėdamas kuo geriausios kloties. Į prezidento sveikinimo kalbą kariūnai atsakė keletą kartų sušukdami „Valio!“, o 5-ojo pėstininkų pulko orkestras sugrojo „Tautišką giesmę“. Vėliau kalbėjo krašto apsaugos ministras mjr. Balys Šližys ir kariuomenės vadas gen. Silvestras Žukauskas. Į visų kalbėjusiųjų sveikinimus ir linkėjimus

absolventai atsakydavo sušukdami „Valio!“. Nuskambėjus paskutiniams sveikinimams, Karo mokyklos viršininkas gen. lttn. Jonas Galvydis-Bykauskas kartu su jaunaisiais leitenantais sušuko „Valio!“ valstybės prezidentui, Seimo pirminkui ir kariuomenės vadui. Po to absolventų kuopa iškilmingu maršu pražygiavo pro iškilmių svečius. Pasibaigus ceremonijai prie bažnyčios, jaunieji leitenantai paržygiavo į mokyklos kareivines ir persivilko karininkų uniformomis.

Vėliau valstybės prezidentas ir kiti svečiai atvyko į Karo mokykloje surengtą kardų įteikimo ceremoniją. Mokyklos salė buvo išpuošta pageltusių rudens lapų vainikais, o jos grindys nubarstytos eglių šakelėmis. Ant stalo, užtiesto raudona gelumbe, buvo sudėti kardai. Jų geležtėse buvo išgraviruoti žymiausių lietuvių laimėtų mūšių pavadinimai ir datos. Vienoje pusėje – žemiau Vyčio – įamžintos senovėje pasiektos pergalės: „1236 m. Saulė, 1260 m. Durbė, 1410 m.

XI kariūnų laida
LKA muziejus

Griunvaldas, 1506 m. Kleckas, 1514 m. Orša, 1564 Ula, 1605 Kircholmas, 1649 m. Lojevas, 1654 m. Šklovas“, kitoje pusėje – laimėtos Nepriklausomybės kovos: „1919 m. Panevėžys–Dauguva, 1919 m. Radviliškis, 1920 m. Giedraičiai“. Kardų rankenose buvo iškaltas Vyčio kryžius.

Pirmą kartą Karo mokyklos istorijoje valstybės prezidentas Aleksandras Stulginskis, atsistojęs gale stalo, įteikė kiekvienam jaunajam leitenantui kardą sakdamas: „Be reikalo nepakelk, be garbės nenuleisk!“ Po kardų įteikimo ceremonijos prezidentas, iškilmių svečiai, Karo mokyklos lektoriai ir auklėtiniai nusifotografavo prie kareivinių ir suėjo į valgyklą pietų. Pietums buvo patiekta užkandžių ir karštųjų patiekalų. Jokių alkoholinių gėrimų nebuvo, pasiūlyta tik „Ragučio“ limonado. Pasistiprinus suskambo dainos, tokios kaip „Eina garsas nuo rubežiaus...“ ir kitos. Pietų pabaigoje vėl žodį tarė prezidentas, po jo kalbos visi sušuko „Valio!“ ir, pritariant Penktojo pėstininkų pulko orkestrui, sugiedojo „Tautišką giesmę“ ir „Ilgiausių metų“. Vėliau į kalbėjusiųjų linkėjimus buvo atsakoma sušunkant „Valio!“. Vakare, 20 val., svečiai buvo pakviesti į Karininkų klubą, kur turėjo vykti išleistuvių pobūvis – vakarėlis.

PAŽYMĖTINA, KAD NUO 1923 M.
BAIGUSIEMS KARO MOKYKLĄ
KARININKAMS KARDUS TEIKDAVO
LIETUVOS PREZIDENTAS, O JAM
NEGALINT – KRAŠTO APSAUGOS
MINISTRAS.

Buvo vos keli atvejai, kai kardų įteikimo ritualą atliko ne prezidentas, o jį pavaduojantis asmuo. Pirmą kartą pakėlimo į karininkus iškilmėse prezidentą pavadavo krašto apsaugos ministras plk. Teodoras Daukantas 1925 m. išleidžiant septintąją kadrinių karininkų laidą. Jis po šv. Mišių mokyklos salėje prezidento vardu pasveikino jaunuosius karininkus ir atliko kardų įteikimo ritualą. Naują, stilingą, su išgraviruotomis svarbiausiomis Lietuvos istorijos datomis

kardą dėdamas į abi jaunojo leitenanto rankas tardavo: „Be reikalo nepakelk, be garbės nenuleisk!“ Po to kiekvieną atskirai pasveikino, paspausdamas ranką. Įteikti kardai čia pat buvo pašventinti. Absolventus taip pat pasveikino kariuomenės vadas ir Karo mokyklos viršininkas. Karininko priesaikos ceremonijai vadovavo Antrojo pėstininkų pulko karo kapelionas.

SVARBŪS KARIŪNŲ IŠLEISTUVIŲ
IŠKILMIŲ TRADICIJŲ IR JŲ
EIGOS POKYČIAI ĮVYKO 1927 M.
IŠLEIDŽIANT DEVINTĄJĄ KADRINIŲ
KARININKŲ LAIDĄ.

XVII laidos kariūnai, nusifotografavę išleistuvių proga
LKA muziejus

Šios laidos išleistuvės prasidėjo šv. Mišiomis Karo mokyklos aktų salėje, po pamokslų kariūnai išsirikiavo rikiuotės aikštėje. Čia juos mokyklos baigimo proga pasveikino valstybės prezidentas, kviesdamas mylimai Tėvynei sušukti nuoširdų „Valio!“, ir, sugrojus „Tautos himną“, mokyklos adjutantas perskaitė prezidento pasirašytą pakėlimo į karininkus aktą. Po to jaunieji leitenantai išėjo persirengti karininkų uniformomis ir vėl susirinkę išsirikiavo mokyklos salėje. Po mokyklos viršininko plk. ltn. Prano Kauno trumpos kalbos visi naujieji karininkai pakėlė dešines rankas ir paskui kunigą kartojo priesaikos žodžius. Prisiekus kapelionas pašventino kardus. Paskui iš eilės pakeltieji į leitenantus ėjo prie prezidento, kuris paėmęs kardą ir tardamas: „Be reikalo nepakelk, be garbės nenuleisk!“, paliesdavo juo priklaupusiam karininkui dešinę petį. Pastarasis, paėmęs kardą abiem rankomis, jį pabučiuodavo, atsikėlęs atiduodavo juo pagarbą ir įdėdavo į makštį. Prezidentas paspausdavo jam ranką, ir karininkas grįždavo į savo vietą.

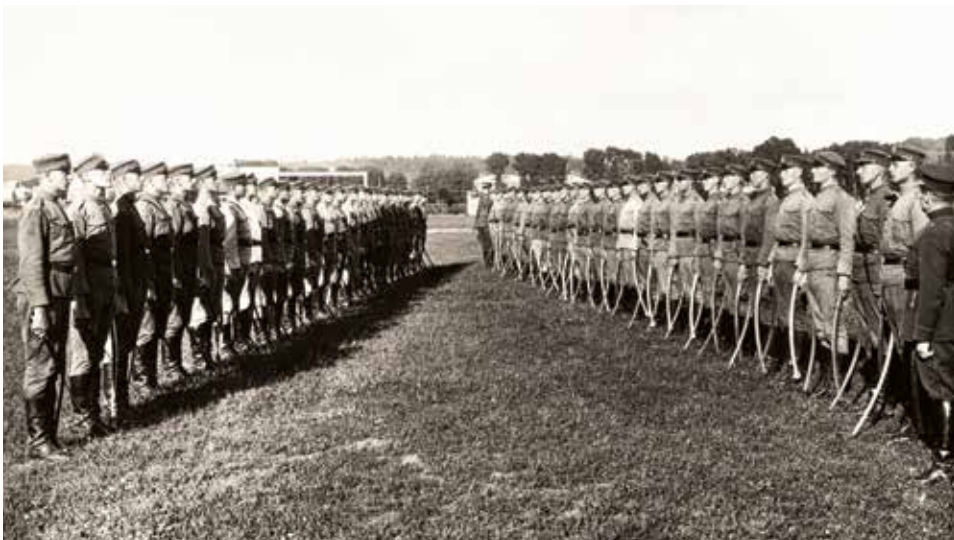
Pažymėtina, kad visiems ankstesnių, o ir vėlesnių laidų absolventams per pirmojo karininko laipsnio suteikimo iškilmes buvo teikiami kardai, tačiau nežinia kieno sumanymu ar nurodymu devintajai laidai buvo pritaikyta naujovė – kavaleristams ir artileristams prezidentas įteikė kardus, o kitų ginklų rūšių karininkams – špagas. Abi špagos geležtės pusės buvo meniškai išgraviruotos. Vienoje pusėje įrašytos Lietuvos kariuomenės svarbiausių senovėje laimėtų mūsų datos, kitoje – Nepriklausomybės kovų pergalės. Vėliau iškilmingų pietų metu po prezidento sveikinimo kalbos orkestrui grojant buvo sugiedotas „Tautos himnas“ ir sušukta „Valio!“. Po to kalbėjo kiti garbingi svečiai. Naujosios laidos leitenantų vardu į svečių sveikinimus ir linkėjimus atsakė geriausias Karo mokyklos absolventas ltn. Adomas Stankevičius. Nuo tų metų geriausiai Karo mokyklą baigusio kariūno kalba tapo tradicija.

Pietums pasibaigus, prezidentas, kariuomenės vadas ir Generalinio štabo viršininkas ant rankų buvo išnešti iš salės. Vakare sporto salėje įvyko šiai progai skirtas koncertas, kuriame dainavo valstybinės operos dainininkai.

Sprendžiant iš 1930 m. išsamaus keturioliktosios karininkų laidos išleistuvių aprašymo, kurį savo atsiminimų knygoje pateikė šios laidos absolventas Juozas Vaičieliūnas, jau tada jų tradicijos ir ceremonija buvo susiformavusios ir

Kardų įteikimo ceremonija
Lietuvos centrinis valstybės archyvas

Paskutinė rikiuotės pamoka „Veiksmai su kardais“
LKA muziejus

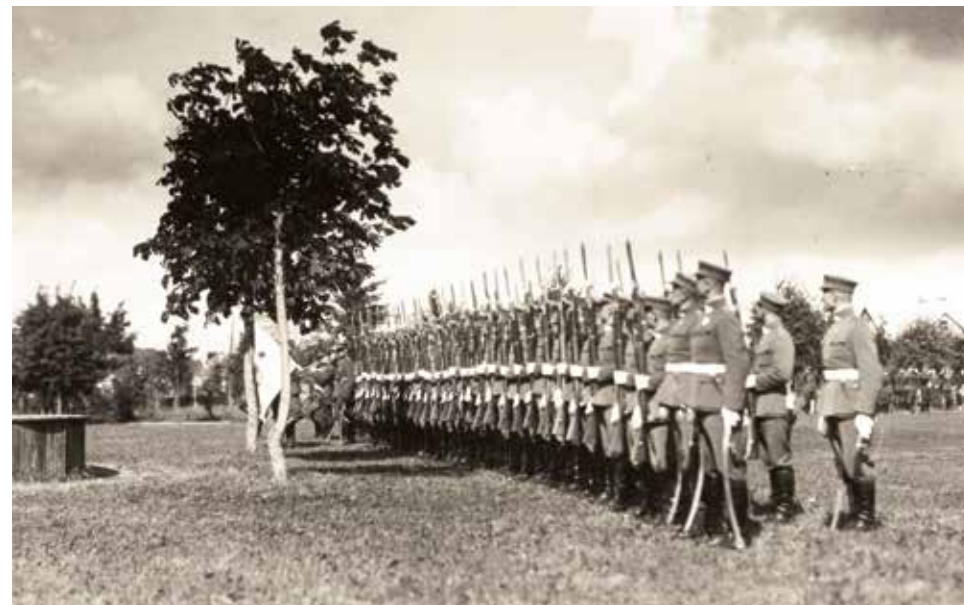
sudarė darnią visumą. Tokia, tik šiek tiek papildyta ir pakeista, ji išliko iki pat sovietinės okupacijos.

Taigi, kaip viskas vyko? Išleistuvių dieną, per rytinį skirstymą, Karo mokyklos batalionas išsirikiuodavo rikiuotės aikštėje. Rikiuotės dešiniajame sparne stovėdavo išleidžiamasis, už jo – vyresnysis, o rikiuotės pabaigoje – jaunesnysis kursas. Absolventų dešinėje atsistodavo Karo mokyklos vėliavininkas su vėliava ir jo asistentai. Vėliavininkas būdavo išleidžiamąjo kurso kariūnas, asistentai – du karininkai.

Atėjus Karo mokyklos viršininkui, kariūnų bataliono vadas, sukomandavęs ir rikiuotės žingsniu priėjęs prie Karo mokyklos viršininko, raportuodavo: „Pone generole, Karo mokyklos batalionas išrikiuotas paradui!“ Karo mokyklos viršininkas apeidavo bataliono rikiuotę ir atsistojęs ties jos viduriu pasisveikindavo: „Sveiki, kariūnai!“ Kariūnai sutartinai atsakydavo į sveikinimą: „Sveiks, Tamsta!“

Lygiai dešimtą valandą kariūnai, palikę ginklus rikiuotės aikštėje sustatytus gubomis, kuopų voromis su Karo mokyklos vėliava priešakyje atžygiuodavo į iškilmingas pamaldas aktų salėje, kur iš anksto joms buvo įrengtas altorius. Pamaldose dalyvaudavo prezidentas, Vyriausybės nariai, kariuomenės vadovybė, kariūnų artimieji ir kviestiniai svečiai. Per pamaldas buvo sakomas tai progai skirtas pamokslas.

Po pamaldų kariūnai vėl su ginklais išsirikiuodavo rikiuotės aikštėje. Atvykdavo Lietuvos Respublikos prezidentas, lydimas krašto apsaugos ministro, kariuomenės vado, mokyklos viršininko ir kitų asmenų. Pasirodžius prezidentui, kariūnų bataliono vadas duodavo komandą ir jam raportuodavo. Priėmęs raportą, orkestrui grojant „Prezidento maršą“, valstybės vadovas apeidavo išsirikiavusias kuopas ir pasisveikindavo. Po to su palyda atsistodavo priešais

Paskutinį kartą garbės būrys prie vėliavos.
XVII laidos karininkai
LKA muziejus

rikiuotę per vidurį ir, pasisukęs į Karo mokyklos viršininką, galvos linktelėjimu duodavo ženklą pradėti. Tada Karo mokyklos viršininkas komanduodavo mokyklos adjutantui skaityti įsakymą kariuomenei dėl leitenanto ir jaunesniojo leitenanto laipsnių suteikimo kariūnams ir kariūnams aspirantams. Paskelbus dekretą, Lietuvos Respublikos prezidentas trumpai šia proga pasveikindavo absolventus, ir grojant orkestrui visi sugiedodavo „Tautiška giesmė“, o prezidento garbei sušukdavo tris kartus „Valio!“. Po to prezidentas ir jį lydintys asmenys užimdavo savo vietas tribūnoje, o visas Karo mokyklos batalionas, mokyklos viršininkui vadovaujant, iškilmingu maršu pro ją pražygiuodavo.

Nuo 1930 m. pakėlimo į karininkus iškilmės pasipildė dar vienu svarbiu elementu. Tai susiję su 1929 m. spalio 6 d. per vienuoliktosios karininkų laidos išleistuves Karo mokyklai įteikta vėliava su jos šefo prezidento Antano Smetonos atvaizdu. Pakėlimo į karininkus dieną išleidžiamasis kursas iškilmingai perduodavo Šefo vėliavą vyresniajam kursui. Po parado Karo mokyklos kariūnų ir kariūnų aspirantų batalionui išsirikiavus priešais Karo mokyklos fasadą, bataliono vadui komanduoju, tradiciškai buvo perduodama Karo mokyklos vėliava joje liekantiems. Vėliavos perimti iš rikiuotės buvo iškviečiamas vyresniojo kurso labiausiai nusipelnęs kariūnas, dažniausiai viršila. Iškviestasis rikiuotės žingsniu prieidavo prie vėliavos ir priešais ją sustodavo. Perduodamas vėliavą, pirmiausia raportuodavo senasis vėliavininkas: „Pirmojo Lietuvos Prezidento karo mokyklos vėliavą saugoti perduodu.“ Po to raportuodavo naujai paskirtasis: „Pirmojo Lietuvos Prezidento karo mokyklos vėliavą saugoti priimu.“ Priklaukęs ant dešinio kelio, jis pabučiuodavo vėliavą ir atsistojęs ją perimdavo. Po komandos „Vėliavą – GERBK!“ naujasis vėliavininkas, asistentų lydimas, nunešdavo Karo mokyklos vėliavą į jos saugojimo vietą aktų salėje.

Po vėliavos perdavimo ir perėmimo ceremonijos pakeltieji į karininkus buvo paleidžiami skubiai persirengti. Persirengę naujomis uniformomis, susijusę karininkų juostomis ir prisisegę kardų makštis, absolventai rikiuote atžygiuodavo į Karo mokyklos aktų salę dalyvauti karininkų kardų įteikimo ceremonijoje. Suėję į ją, vienoje pusėje išsirikiuodavo jaunieji karininkai, kitoje pusėje – Lietuvos Respublikos prezidentas, krašto apsaugos ministras, kariuomenės vadas ir Karo mokyklos vadovybė. Arčiau durų sustodavo svečiai. Aktų

Karo mokyklos absolventų paradas
LKA muziejus

salėje ant žalia gelumbe užtiesto stalo iš anksto sudėtus kardus pašventindavo karo kapelionas arba kunigas. Pašventinės kardus, jis pasakydavo trumpą kalbą, po to prasidėdavo kardų įteikimo ceremonija.

Karo mokyklos adjutantas kviesdavo leitenantus pagal mokyklos baigimo rezultatus. Nuo stalo kardą pirmasis paėmėdavo absolventų kuopos vadas ir perduodavo jį kariūnų bataliono vadui, šis – Karo mokyklos viršininkui, pastarasis – prezidentui. Pašauktasis, rikiuotės žingsniu priėjęs prie prezidento, priklaupdavo ant dešinio kelio. Prezidentas kardą paliesdavo karininkui kairiąją petį ir, ištaraęs priesako žodžius: „Be reikalo nepakelk, be garbės nenuleisk!“, paduodavo kardą priklaupusiam jaunajam karininkui. Leitenantas, abiem rankomis paėmęs kardą iš prezidento rankų, pabučiuodavo jo geležtę, atsistojęs perimdavo į tinkamą padėtį, juo atiduodavo pagarbą prezidentui, kardą kišdavo į makštį ir, padaręs sukinį, artimiausiu keliu grįždavo į savo vietą rikiuotėje. Taip visiems karininkams iš eilės buvo įteikiamas kardas. Kiekvienam, įteikus kardą, už sienos esantis karinis orkestras sugrodavo specialią trumpą melodiją.

Įteikus kardus, jaunieji leitenantai prisiekdavo – stovėdami, pakėlę dešinę ranką, kartodavo kunigo skaitomus karininko priesaikos žodžius, po to, orkestrui grojant „Marija, Marija...“, pabučiuodavo kryžių, Evangeliją ir Karo mokyklos vėliavą. Pasibaigus kardų įteikimo ceremonijai, orkestras grodavo maršą, o prezidentas, krašto apsaugos ministras, kariuomenės vadas, Karo mokyklos viršininkas ir svečiai, paspaudę kiekvienam jaunajam karininkui ranką, eidavo į lauką bendrai nuotraukai nusifotografuoti. Po kardų įteikimo ceremonijos nusifotografavę, visi susirinkdavo pačių kariūnų išpuoštoje sporto salėje, parengtoje iškilmingoms vaišėms, į kurias pakviesdavo iškilmingas fanfarų maršas. Salėje grodavo du orkestrai. Svečiai, rikiuotės ir atsargos karininkai sustodavo prie stalų ir laukdavo prezidento. Sulaukęs ženklo, orkestras pradėdavo groti „Prezidento maršą“, o tuo metu į salę įeidavo prezidentas ir jį lydintys asmenys. Baigiantis iškilmingoms vaišėms, prezidentas pasakydavo oficialią sveikinimo kalbą, po jos buvo giedama „Tautiška giesmė“. Po to kalbėdavo krašto apsaugos ministras, kariuomenės vadas, Karo mokyklos viršininkas. Galiausiai žodis buvo suteikiamas geriausiai mokyklą baigusiam karininkui, o atsargos karininkų vardu – geriausiai aspirantų kurso absolventui.

Išleistuvių vaišės baigdavosi plojimais palydint išeinantį prezidentą ir kitus iškilmų dalyvius. Vakare Karo mokykloje vykdavo šokių vakaras, jame dalyvavo jaunieji karininkai ir jų svečiai.

Galutinai pakėlimo į karininkus – pirmojo karininko laipsnio suteikimo – ceremonija susiformavo 1927–1930 m. ir išliko nepakitusi iki pat Lietuvos okupacijos 1940 m. Jos tradicijų laikytasi iki pat 1939 m., kai buvo išleistos dvidešimtoji rikiuotės ir keturioliktoji atsargos karininkų laidos. Dvidešimt pirmosios rikiuotės ir penkioliktosios atsargos leitenantų laidų išleistuvės įvyko 1940 m. rudenį, jau marionetinės vadinamosios Liaudies vyriausybės, kuri privertė iš esmės pakeisti jų eigą: atsisakyti kardų įteikimo ceremonijos, vietoje „Tautiškos giesmės“ giedoti „Internacionalą“ ir įvesti daug kitų naujovių, susijusių su beprasidedančia sovietizacija, valdymo laikotarpiu.

XVII laidos karininkai lydi Akademijos vėliavą
LKA muziejus

PIRMOJO KARININKO LAIPSNIO SUTEIKIMO CEREMONIJOS TRADICIJŲ ATKŪRIMAS

1990 m. atkūrus nepriklausomybę, buvo atkurta ir Lietuvos karo mokykla, kuri vėliau išaugo į Karo akademiją. 1994 m. rugsėjo 2 d. buvo išleista pirmoji 111 karininkų laida. Rengiantis suteikti šiems absolventams pirmąjį karininko laipsnį, Karo akademijos ir Krašto apsaugos ministerijos specialistai pasiūlė atkurti tarpukariu Karo mokykloje gyvavusią pirmojo karininko laips-

Lietuvos Respublikos prezidentas Valdas Adamkus
pirmojo karininko laipsnio suteikimo ceremonijoje
Lietuvos karo akademijoje
LKA muziejus

nio suteikimo ceremoniją. Šiam siūlymui pritarė ir Lietuvos Respublikos prezidentas Algirdas Mykolas Brazauskas. Tiesa, kai kas vis dėlto buvo pakoreguota. Kadangi jau 1993 m. buvo galutinai dėl lėšų stokos atsisakyta teikti kardus visiems karininkams, nuspręsta atsisakyti ir kardų teikimo visiems kariūnams ceremonijos. Nebeliko ir tarpukario ritualo, orkestrui grojant „Marija, Marija...“, bučiuoti kryžių, Evangeliją ir Karo akademijos vėliavą.

BE REIKALO NEPAKELK, BE GARBĖS NENULEISK!

Dabartinė Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija ne tik puoselėja iki šiol 1919–1940 m. Karo mokyklos tradicijas (kai kurios jų yra šiek tiek pakeistos), bet ir kuria naujas.

PIRMOJI ATKURTOS LIETUVOS
PIRMOJO KARININKO LAIPSNIO
SUTEIKIMO KARO AKADEMIJĄ BAIGUSIEMS
KARIŪNAMS CEREMONIJA VYKO VILNIAUS
NEPRIKLAUSOMYBĖS AIKŠTĖJE
PRIEŠAIS SEIMO RŪMUS.

Nuskambėjus iškilmingam maršui, Lietuvos karo akademijos absolventams buvo įteikti diplomai, Akademijos baigimo ženklai ir vardiniai laikrodžiai.

Po to į rankas kardą – jėgos ir garbės simbolį – paėmė Lietuvos Respublikos prezidentas Algirdas Brazauskas ir juo pirmiausia palietė geriausiam absolventui Sigitui Ratkevičiui, o paskui ir kiekvienam jaunajam karininkui petį. Po šios ceremonijos absolventus pasveikino iškilmėse dalyvavę Seimo, Vyriausybės ir kariuomenės vadovai.

Iš Nepriklausomybės aikštės jaunieji karininkai nužygiavo į Katedros aikštę. Čia juos palaimino vyriausiasis kariuomenės kapelionas monsinjoras dim. plk. Alfonsas Svarinskas, pasveikino tėvai ir giminaičiai.

Antroji pirmojo karininko laipsnio suteikimo Karo akademijos absolventams ceremonija jau vyko šioje aukštojoje mokykloje. Joje prezidentui atstovavo Lietuvos kariuomenės vadas gen. Jonas Andriškevičius. Po ceremonijos, grojant Vytauto Didžiojo jėgerių bataliono orkestrui, vyko iškilmingas paradas, vakare – šventinė vakaronė, kurioje dalyvavo absolventai, Akademijos vadovybė, dėstytojai ir svečiai.

Iki 2007 m. pirmojo karininko laipsnio suteikimo ceremonijos dalyvaujant Lietuvos Respublikos prezidentui ir kitiems aukštiems svečiams vykdavo

Karo akademijoje, vėliau – S. Daukanto aikštėje priešais prezidentūrą. 2007 m. liepos 5 d. Lietuvos Respublikos prezidentas Valdas Adamkus šioje aikštėje Karo akademijos XIV laidos absolventams – 6 merginoms ir 51 vaikinui – suteikė leitenanto laipsnį. Susiklostė tradicija po iškilmių S. Daukanto aikštėje ką tik prisiekusius karininkus kviesti į prezidentūrą kartu su prezidentu pakelti šampano taurę už būsimą sėkmingą tarnybą Lietuvai.

2001 m. atsirado nauja tradicija – išrinktam geriausiam Lietuvos karo akademijos absolventui pirmojo karininko laipsnio suteikimo ceremonijos metu krašto apsaugos ministras dovanodavo kalaviją, o nuo 2007 m., kai buvo išleista XIV laida, – kardą.

2003 M. X LAIDOS KARIŪNAMS
BUVO ĮTEIKTI SPECIALŪS KARO
AKADEMIJOS ABSOLVENTŲ ŽIEDAI.
TAI IRGI TAPO GRAŽIA ŠIOS
AUKŠTOSIOS MOKYKLOS ABSOLVENTŲ
IŠLEISTUVIŲ TRADICIJA.

2012 M. KARO AKADEMIJOS
XIX LAIDOS ABSOLVENTAI, GAVĘ
BAKALAURO DIPLOMUS IR BŪRIO
VADO KVALIFIKACINIUS PAŽYMĖJIMUS,
JOS KIEME PASODINO AŽUOLIUKĄ.
NUO TADA SAVO AŽUOLIUKĄ SODINA
KIEKVIENA AKADEMIJĄ BAIGUSIŲ
KARIŪNŲ LAIDA.

Pirmojo karininko laipsnio suteikimo Karo akademijos absolventams ceremonija – šventė ne tik jiems patiems, bet ir visai mūsų šalies visuomenei. Joje dalyvauja ne tik Lietuvos Respublikos prezidentas, Seimo ir Vyriausybės vadovai, krašto apsaugos ministras, kariuomenės vadas, Vilniaus arkivyskupas, bet ir Krašto apsaugos ministerijos, kariuomenės vadovybė, karinių dalinių vadai, Lietuvoje akredituoti užsienio valstybių karo atašė, aukštųjų mokyklų rektoriai, visuomeninių organizacijų atstovai, absolventų tėvai, artimieji ir draugai.

KAI KURIŲ KITŲ ŠALIŲ KARO AKADEMIJŲ TRADICIJOS

JUNGTINĖS AMERIKOS VALSTIJOS VEST POINTO (WEST POINT) KARO AKADEMIJA

- Iškilmių pradžioje į rikiuotės aikštę su kardais įžygiuoja baigiantys studijas kadetai.
- Tada atvyksta svečiai. Prasideda iškilminga rikiuotė, giedamas JAV himnas.
- Absolventus pasveikina ir maldą sukalba kapelionas.
- Po maldos žodis suteikiamas Vest Pointo karo akademijos viršininkui, po to – garbingiausiam svečiui (JAV prezidentas ceremonijoje dalyvauja ne kiekvienais metais).
- Kadetai svečiui įteikia dovaną (dažniausiai – kardą).
- Atliekamas muzikos kūrinys „The Corps“.
- Kadetams įteikiami diplomai (labiausiai pasižymėjusiems diplomus įteikia ir ranką paspaudžia garbingiausias svečias).
- Atliekamas akademijos himnas „Alma mater“.
- Kadetai duoda karininko priesaiką.
- Atliekama daina „Army song“.
- Karo kapelionas visus palaimina.
- Jaunieji karininkai meta į viršų kepures.

LENKIJA KARINĖ TECHNIKOS AKADEMIJA (WOJSKOWA AKADEMIA TECHNICZNA) VARŠUVOJE

- Šventė prasideda pagrindinės ceremonijos išvakarėse šv. Mišiomis Įgulos bažnyčioje.
- Iškilminga ceremonija vyksta Juzefo Pilsudskio aikštėje greta Nežinomo kareivio kapo šalies sostinėje Varšuvoje.
- Ceremonijoje dalyvauja šalies gynybos ministras arba viceministras, Lenkijos kariuomenės generalinio štabo viršininkas, jos vienetų, saugumo institucijų atstovai, Lenkijoje akredituoti karo atašė ir kiti svečiai.
- Skaitomas prezidento dekretas dėl leitenanto laipsnio suteikimo.
- Akademijos rektorius-viršininkas absolventams įteikia Lenkijos prezidento pasirašytus pažymėjimus, fakultetų dekanai – studijų diplomus.
- Karininko laipsnio suteikimo ceremonijos metu Lenkijos kariuomenės generalinio štabo viršininkas kardu paliečia kiekvienam priklaupusiam absolventui petį.
- Geriausiam absolventui įteikiama vardinė Lenkijos Respublikos prezidento dovana – karininko kardas.
- Absolventas pasako kalbą.
- Karo kapelionas palaimina susirinkusiuosius. Ceremonija baigiama gėlių padėjimu prie Nežinomo kareivio kapo ir iškilmingu maršu.

**GENEROLO TADO KOSCIUŠKOS
SAUSUMOS PAJĖGŲ AKADEMIJA
(AKADEMIA WOJSK LĄDOWYCH IMIENIA GENERAŁA
TADEUSZA KOŚCIUSZKI) VROCLAVE**

- Iškilminga ceremonija vyksta akademijos rikiuotės aikštėje.
- Kalba jos rektorius-viršininkas, skaitomas Lenkijos Respublikos prezidento dekretas dėl karių laipsnių suteikimo, įteikiami kvalifikaciniai pažymėjimai ir diplomai.
- Ceremonijos metu karininkai voromis prieina prie nedidelės pakylės ir priklaupia, o keli iškilminge dalyvaujantys aukšto rango karininkai, ne žemesnio kaip brigados generolo laipsnio (dalyvauja ir Lenkijos kariuomenės generalinio štabo viršininkas), kartais paliečia absolventams petį (šis ritualas atliekamas kelioms grupėms iš karto).
- Geriausiam absolventui įteikiama vardinė Lenkijos Respublikos prezidento dovana – karininko kardas. Absolventas pasako kalbą.
- Antroje vietoje likusiam absolventui įteikiama Lenkijos gynybos ministro dovana – vardinis durklas.
- Akademijos rektorius-viršininkas įteikia absolventams akademijos baigimo žiedus.
- Karo kapelionas palaimina susirinkusiuosius.
- Ceremonija, kurioje dalyvauja ir Garbės sargybos kuopa, baigiama iškilmingu maršu.
- Vėliau vyksta šventinis priėmimas.

**UKRAINA
NACIONALINĖ ETMONO PETRO SAGAIDAČNO
SAUSUMOS PAJĖGŲ AKADEMIJA
(НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ СУХОПУТНИХ ВІЙСЬК ІМЕНІ
ГЕТЬМАНА ПЕТРА САГАЙДАЧНОГО) LVOVE**

- Iškilminga ceremonija vyksta akademijos rikiuotės aikštėje arba Javorivo kariniame poligone.
- 2020 m. ceremonijoje Javorive dalyvavo Ukrainos ministras pirmininkas, gynybos ministras, kariuomenės vadas, Lvovo srities vadovai, kariuomenės vienetų atstovai.
- Nuotoliniu būdu jaunesnius leitenantus pasveikino Ukrainos prezidentas V. Zelenskis.
- Absolventams buvo suteiktas jaunesniojo leitenanto laipsnis, jie iškilmingai prisiekė.
- Absolventus palaimino Ukrainos graikų apeigų katalikų vyskupas (nors tarp kursantų yra ir stačiatikių, ir kitų konfesijų tikinčiųjų).
- Geriausiam absolventui buvo įteikta Ukrainos kariuomenės vado vardinė dovana – paauskuota buožė (Ukrainos kazokų etmonų buožės replika), pagerbti akademijos absolventai ir visi kovose Donbase žuvę Ukrainos kariai.

AUSTRIJA TERESĖS KARO AKADEMIJA (THERESIANISCHE MILITÄRAKADEMIE)

Akademijos baigimo ceremonija vyksta dvi dienas.

- Pirmąją dieną jos aktų salėje kadetai iškilmingai duoda akademinę priesaiką, jiems suteikiamas bakalauro laipsnis ir įteikiami atitinkami diplomai.
- Po to skaitomas įsakymas dėl leitenanto laipsnio suteikimo.
- Įteikiami Teresės karo akademijos baigimo žiedai, o keliems geriausiems absolventams – auksiniai žiedai. Po to sako kalbą absolventų kurso atstovas.
- Vakare rikiuotės aikštėje leitenantai duoda „priesaiką iki mirties“.
- Absolventų kursas iškilmingai perduoda akademijos vėliavą jaunesniajam kursui. Aidi trimių signalai.
- Šventinis vakaras baigiasi fejerverkais (už juos moka absolventų kursas).
- Antroji iškilmių diena prasideda šv. Mišiomis bažnyčioje.
- Po to – ceremonija rikiuotės aikštėje. Atvykus svečiams, sako kalbą Austrijos kariuomenės generalinio štabo viršininkas, gynybos ministras, prezidentas.
- Geriausiam absolventui prezidentas įteikia kardą. Absolventai duoda iškilmingą ištikimybės Austrijos Respublikai priesaiką.
- Po to vyksta jaunesniųjų karininkų pristatymas prezidentui.

NAUDOTA LITERATŪRA

1. Antroji absolventų laida. *Kariūnas*, 1995, Nr. 2, p. 1-2.
2. Vyr. lttn. Balčiūnas. Karo mokyklos šventės (rugsėjo mėn. 7 d.). *Kardas*, 1925, Nr. 17, p. 6–8.
3. Biržys P. Karo mokyklos išleistuvės. *Karys*, 1923, Nr. 45, p. 499–500.
4. Budrys K. 1994-ųjų leitenantai. *Karys*, 1994, Nr. 9, p. 2.
5. Giedrius A. Mūsų didžioji šventė. *Kariūnas*, 1935, Nr. 19–20, p. 206–209.
6. Jakštys G. Lietuvos karo mokyklos tradicijos (1919–1940 m.). *Karo archyvas*, Vilnius, 2015, t. 30, p. 289–316.
7. J. M. Karo mokyklos šventė ir naujų karininkų IX-ji laida. *Kardas*, 1927, Nr. 26–27, p. 377–379.
8. Kardas geriausiam absolventui. *Kariūnas*, 2002, Nr. 16, p. 2.
9. Kpt. B. Pirmojo Lietuvos Prezidento karo mokykla. *Karys*, 1929, Nr. 41, p. 679–682.
10. Mašiotas J. Karo mokyklos IV, kapitono Stepono Dariaus, laida. 60 metų. *Karys*, 1982, Nr. 1, p. 15–18; Nr. 2, p. 57–60.
11. Šliogeris V. Karo mokykla Kaune ir Vilniuje 1920 metais. *Karys*, 1964, Nr. 8, p. 227–235.

12. Vaičeliūnas J. Tėvynės sargyboje (Lietuvos karininko – lakūno atsiminimai. 1932–1941). Sudbury, Ontario, 1955, 230 p.

13. Žadvydas O. Lietuvos karo mokyklos IX laidos 50 metų sukaktį minint. *Karys*, 1977, Nr. 7, p. 278–279.

14. Žebrauskaitė A. Didžiausia Lietuvos karo akademijos šventė. *Kariūnas*, 2003, Nr. 3, p. 22.

15. Žebrauskaitė A. Portretai išleistuvių fone. *Karys*, 2001, Nr. 12, p. 11–13.

**BE REIKALO NEPAKELK,
BE GARBĖS NENULEISK:**
pirmojo karininko laipsnio
suteikimo ceremonijos tradicijos

Atsakingasis redaktorius dr. Gintauatas Surgailis
Kalbos redaktorė Nijolė Andriušienė
Maketavo Laima Adlytė

Tiražas 500 egz.
2021-01-20. Užsakymas GL-59.
Išleido Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija,
Šilo g. 5 A, LT-10322 Vilnius
Spausdino Lietuvos kariuomenės Karo kartografijos centras,
Muitinės g. 4, Domeikava, LT-54359 Kauno r.